

Núria Calduch-Benages

LA PARAULA CELEBRADA

Explicació bíblica de les lectures
de tots els diumenges i festes

Diumenge de Rams, Tridu Pasqual, cicle C
Diumenges de Pasqua, cicle C

*Del 10 d'abril (Diumenge de Rams)
al 5 de juny (Pentecosta) de 2022*

Diumenge de Rams

Primera lectura: Isaïes 50,4-7

No he amagat la cara davant les ofenses.

Una de les principals característiques del Deutero-Isaïes (Is 40–55), compost durant l'exili, són els càntics del servent del Senyor. Es tracta de quatre poemes escrits en tercera persona, excepte el tercer, en què el servent es presenta en forma autobiogràfica: Is 42,1-4; 49,1-7; 50,4-9; 52,13–53,12. Com el seu nom indica, aquests cants o poemes giren al voltant del «servent», un personatge misteriós que alguns identifiquen amb un individu i altres amb una col·lectivitat (el poble d'Israel o una part d'ell). Entre les primeres comunitats cristianes aquests càntics s'aplicaren a Jesús, especialment el primer i el quart.

En el tercer càntic del servent (Is 50,4-9) apareix un personatge anònim que no és anomenat «servent», tot i que la situació i destí coincideixen parcialment amb el protagonista dels altres càntics, a la vegada que ens recorda Jeremies, el profeta sofredor. El servent parla de la seva missió al servei de la Paraula i dels terribles sofriments que aquesta li ocasiona: una autèntica persecució. Apallissat, agredit amb ultratges, insults, escopinades, accepta i suporta les conseqüències del seu ministeri amb paciència i serenitat, segur que se'n sortirà gràcies a l'ajut del Senyor. Els seus adversaris no podran demostrar la seva culpabilitat i hauran de complir el càstig (v. 9).

Segona lectura: Filipencs 2,6-11

Jesucrist s'abaixà. Per això Déu l'ha exalçat.

La segona lectura és el cèlebre himne cristològic de Fl 2,6-11, que Pau adaptà i completà amb addicions i reflexions personals per incorporar-lo al seu nou context. Patrimoni comú de les primeres comunitats cristianes, l'himne presenta Jesús en tres moments: preexistència divina, humiliació i sotmetiment en la creu, i exaltació gloriosa. En la primera part (vv. 6-8) s'adverteix un moviment descendent: Jesucrist, fet home, s'abaixà fins abandonar-se a la mort en creu, la màxima entrega de si mateix. En la segona (vv. 9-11), en canvi, s'inicia el procés invers, és a dir, el moviment ascendent en el qual Déu intervé directament. La continuïtat entre les dues parts està garantida per l'expressió «per això» (en grec, *dio kai*). El subjecte és Déu Pare que duu a terme l'exaltació del Fill, que es pot interpretar com la resposta divina a la humiliació dels humans.

Evangelí: Lluç 22,14–23,56

Passió de nostre Senyor Jesucrist segons sant Lluç.

Després d'un pròleg en què es narra la conspiració contra Jesús (Lc 22,1-6), la història de la Passió uneix redaccionalment dos cicles principals, el de la Cena de comiat (Lc 22,7-38) i el del martiri (Lc 22,39–23,49). El primer es compon de la preparació de la Cena, la celebració i l'al·locució de comiat. El segon, més llarg, segueix les tres fases pròpies d'una «acta de màrtir»: arrest, procés i execució. Abans, el màrtir, es prepara resant. Després de la mort, els amics en rescaten el cos i li donen pietosa sepultura.

El relat llucà de la Passió revela una perspectiva que es podria definir com a personal i parenètica. La successió dels esdeveniments és plena de trobades i reaccions entre el deixeble i el Crist sofrent. Mentre segueix Jesús en la Passió, el deixeble se sent invitat a unir-s'hi personalment i existencialment. Quan Jesús arriba al vèrtex del seu itinerari a Jerusalem, la narració llucana es revela com «l'evangelí del deixeble» (Gianfranco Ravasi).

Simó de Cirene i les dones no són espectadors o testimonis neutrals, sinó paradigmes o tipus del deixeble-seguidor. Simó carrega la creu darrere de Jesús (23,26), expressió típica per designar la missió del deixeble. Les dones es colpien el pit en actitud de conversió. El mateix es repetirà després de la mort de Jesús (23,48). De fet, aquest era el darrer missatge que Jesús els havia deixat: «Ploreu més aviat per vosaltres mateixes i pels vostres fills» (23,28).

Al deixeble que el contempla penjat en la creu, Jesús li ofereix un exemple sublim de perdó. «Pare, perdoneu-los, que no saben el que fan» (23,34), posant en pràctica el manament de l'amor que ell havia ensenyat. En aquesta mateixa perspectiva d'amor i de perdó se situa l'escena del criminal penedit a qui, en el darrer moment, Jesús concedeix la salvació (23,43). D'aquesta manera Lluç testimonia l'eficàcia del sacrifici de Crist. La creu transforma el món mitjançant la conversió i el perdó. En morir, Jesús s'abandona en mans del Pare, il·lustrant amb el propi exemple la seva catequesi sobre la providència de Déu.

Lluç clou el seu relat amb una observació que, a primer cop d'ull, sembla marginal: «Tots els seus coneguts i les dones que l'havien seguit des de Galilea es mantenien a distància mirant-s'ho» (23,49). Només la contemplació i la meditació revelen el significat profund dels fets.

TRIDU PASQUAL

Primera lectura: Èxode 12,1-8.11-14

El ritu del sopar pasqual.

Èxode deriva del grec i significa «sortida». Aquest és el títol que els autors de la Bíblia grega van donar al segon llibre del Pentateuc. A l'Èxode es narren els inicis de la formació del poble d'Israel: el seu naixement físic (l'alliberament d'Egipte) i els seu naixement espiritual (l'aliança al Sinaí). El llibre es desenvolupa en tres escenaris: Egipte, el desert i la muntanya del Sinaí. D'aquí la següent divisió en tres parts: alliberament d'Egipte (Ex 1,1-15,21), el camí pel desert (Ex 15,11-18,27) i els esdeveniments en el Sinaí: el pacte d'aliança i el do de la llei (Ex 19-40).

Ens situem a la primera part. Després dels relats sobre l'esclavatge a Egipte i les deu plagues, segueix un text de caràcter legal i cultural sobre la celebració de la Pasqua, del qual avui llegim un fragment (Ex 12,1-14). La festa de Pasqua, molt popular entre els pobles que l'envoltaven, neix en un ambient de pastors. Se celebrava a la primavera, quan els pastors portaven els ramats a pasturar a les pastures d'estiu. Els motius de la festa coincideixen amb la festa dels Àzims (Ex 12,15-20): donar gràcies a Déu per la fecunditat dels ramats de l'any passat i demanar-li la mateixa benedicció per al proper any. Israel va interpretar els ritus de l'antiga festa de pastors a la llum de la seva història, donant-los un significat nou: l'alliberament d'Egipte.

Segona lectura: 1 Corintis 11,23-26

Cada vegada que mengem aquest pa i bevem aquest calze, anunciem la mort del Senyor.

El capítol 11 de la primera carta als Corintis està dedicat al comportament que cal adoptar en les assemblees religioses. No sabem si aquesta intervenció de Pau respon a una petició concreta o si ell aprofita l'avinentesa per corregir alguns abusos que s'han produït a la comunitat cristiana de Corint. Una de les qüestions és el vel de les dones (11,2-16) i l'altra és la celebració de la cena eucarística (11,17-33), on tot sovint es violava la fraternitat cristiana.

Per reconduir els Corintis vers el camí recte, Pau recorda la «tradicció» de la Cena del Senyor, i la comenta en termes de fe i d'exigències morals. El passatge és molt important des del punt de vista històric perquè es remunta als anys 50-52 dC, quan ja existia una narració oficial del que havia passat al Darrer Sopar de Jesús. El nostre text és, doncs, el testi-

moni literari més antic de l'Eucaristia, anterior al text dels evangelis sinòptics. Són de notar els dos verbs utilitzats per Pau en el v. 23: «he rebut» (en grec, *parelabon*) i «he transmès» (en grec, *paredoka*), dos termes tècnics que defineixen la «tradició» del contingut de la fe en l'Església (cf. 15,1-3).

Evangelí: Joan 13,1-15

Jesús demostrà fins a quin extrem estimava els seus.

Amb el capítol 13 comença la segona part del quart evangeli (Jn 13–20) normalment coneguda com a «Llibre de la Glòria», on es narra el misteri pasqual de Jesús. L'interès d'aquests capítols ja no són els signes realitzats per Jesús (cf. Jn 1–12) sinó el seu retorn al Pare i, per tant, la seva glorificació. A diferència dels sinòptics, Joan contempla la passió de Jesús des de l'òptica de la glorificació. Com molt encertadament algú ha comentat, en el quart evangeli la creu, més que un patíbul, sembla un tron.

La segona part es compon de dues parts ben diferenciades: els discursos de comiat de Jesús (Jn 13–17) i el relat de la seva passió/glorificació (Jn 18–20). Per tant, el nostre text pertany al gènere literari del «discurs de comiat», que ja era conegut a l'Antic Testament (cf. els discursos de Moisès en el Deuteronomi o els de Josuè abans de morir en el Gènesi).

El nostre text (Jn 13,1-15) és part d'ambientació històrica dels esmentats discursos (Jn 13,1-35). El v. 1 és una introducció general de la qual destaquem algunes expressions. En primer lloc, el verb «sabia» (cf. v. 3), que després reapareixerà al començament de la passió (18,4), subratlla la plena consciència i domini de Jesús en aquest tràngol. En segon lloc, «l'hora de passar al Pare» indica en el llenguatge de Joan la mort de Jesús (cf. 12,23). En tercer lloc, «els demostrà fins a quin punt els estimava» és l'expressió suprema de l'amor de Jesús «pels seus», terme genèric que abraça els creients de tots els temps. Els gestos de Jesús són descrits minuciosament com si es tractés d'una contemplació directa (vv. 4-5).

Segueix el diàleg de Jesús amb Simó Pere (vv. 6-11) que es resisteix que Jesús li renti els peus. Jesús respon amb una expressió de difícil traducció: «no tindràs part amb mi» (en el leccionari «tu no ets dels meus») és una fórmula semítica per indicar la participació en l'herència. «Part» significa l'herència que Déu dona al poble d'Israel. Al final Pere accepta i Jesús explica als deixebles el significat del seu gest, fonament últim de l'amor cristià (vv. 11-15).

Divendres Sant

Primera lectura: Isaïes 52,13–53,12

Per les nostres faltes ha mort malferit.

Dels quatre càntics del servent del Senyor que es troben al Deutero-Isaïes (Is 40–55), avui en llegim l'últim i més conegut (Is 52,13–53,12), que podria portar per títol «passió i glòria del servent». A diferència dels altres, es limita a narrar els sofriments del servent i el seu últim sentit. Es compon d'una introducció (Is 52,13-15), el cos central (Is 53,1-10) i un epíleg (Is 53,11-12). El cos central és a càrrec d'un «nosaltres», un grup que narra la passió, mort i triomf del personatge, mentre que les altres dues parts les pronuncia Déu, anticipant i confirmant el sentit dels fets.

El contingut és clar i estrany alhora. Un innocent que ha de patir, mentre que uns culpables són respectats; un humiliat que triomfa; un mort que viu. El poeta no ha volgut posar noms als personatges, a excepció de Déu, preferint utilitzar pronoms, per ells mateixos indeterminats. Però, ¿qui és el servent del Senyor? ¿Es pot identificar? ¿S'assembla a algú? Els estudiosos han intentat diverses respostes: el servent s'assembla a Moisès, a Josies, a Jeconies, a Jeremies, a l'autor de la tercera Lamentació, al Deutero-Isaïes, aquests dos darrers anònims, al poble jueu o a una part d'ell. Impossible identificar el servent, el que compta és el significat profund del poema.

Aquest poema ha tingut una importància excepcional per al Nou Testament, ja que ha contribuït en la formació dels relats de la passió i mort de Jesús. És possible que el mateix Jesús hagi interpretat la pròpia mort a la llum d'aquests versos. En Jesús, la figura poètica del servent s'ha fet realitat, en ell s'ha acomplert aquest passatge (cf. Lc 4,21).

Segona lectura: Hebreus 4,14-16; 5,7-9

Aprenqué què és obeir, i es convertí en font de salvació eterna.

La carta als Hebreus és una magnífica homilia sobre Jesucrist sacerdot sant, misericordiós i digne de fe. La nostra lectura es compon de dos textos. Per una banda, 4,14-16, un passatge exhortatiu que funciona com a transició entre les dues seccions de la segona part de la carta (3,1–5,10) i, per altra, 5,7-9, un breu fragment de caràcter expositiu sobre l'aplicació del summe sacerdoti a Crist (5,5-10).

Després de l'exhortació inicial (4,14), l'autor se centra en la misericòrdia de Jesús (4,15-16). Crist, tot i ser un summe sacerdot gloriós, és capaç

de comprendre'ns perquè ha experimentat la prova com nosaltres. Ha patit fam i set, cansament, tristesa i temptacions, i a més ha patit humiliacions, vexacions i el suplici de la creu. Per això, ha pogut compadir-se de les nostres debilitats. El resultat és que, gràcies a Crist, nosaltres podem «acostar-nos confiadament (en grec, *parresia*) al tron de la gràcia». Aquí el terme «confiadament» no expressa solament un sentiment subjectiu sinó un dret, una llibertat d'accés: el dret a «dir-ho tot».

El que va fer a Jesús perfecte (consumat) sacerdot fou la prova de l'obediència en el dolor (l'autor al·ludeix a l'escena de Getsemani). D'aquesta manera, ell esdevingué autor de salvació per a tots els qui l'obeeixen en la fe (5,7-9).

Evangelí: Joan 18,1–19,42

Passió de nostre Senyor Jesucrist segons sant Joan.

El «llibre de la Passió» (Jn 18–19) constitueix una unitat històrica i literària emmarcada per la menció de l'«hort» a l'inici (18,1) i al final (19,41). En aquesta gran unitat es poden distingir cinc escenes: l'arrest de Jesús a l'hort (18,1-11); Jesús davant d'Anàs, entre la primera i la segona negació de Pere (18,12-17); Jesús davant de Pilat (18,28–19,16a); la crucifixió (19,16b-30); la llançada, sepultura i epíleg a l'hort (19,31-42).

Comparat amb els sinòptics, el relat de Joan es distingeix en diversos aspectes. Primer, a nivell general el que més sorprèn és la presentació de Jesús que, apartant-se de la imatge del servent sofrent d'Isaïes (cf. la primera lectura), es caracteritza per la seva autoritat i domini de la situació en tot moment des del prendiment fins a la crucifixió. Segon, la reialesa de Jesús es manifesta d'una manera particular en el procés davant de Pilat la funció del qual és revelar i proclamar Jesús com a rei d'un regne que no és d'aquest món. Tercer, Jesús es mostra sempre obedient a la voluntat del Pare. Quart, les freqüents cites de l'Antic Testament són expressió de la voluntat del Pare i instrument pedagògic que condueix a la fe en Crist.

Joan 19,26-27 no té paral·lel en els sinòptics. Ha arribat la seva hora (cf. c. 2) i la seva mare està de nou al seu costat amb Joan, el deixeble estimat. Aquest representa els veritables creients, i Maria, l'Església. En aquesta escena es fonamenta el sentit de la maternitat espiritual de Maria.

La mort de Jesús és la seva glorificació i la sepultura expressa la mateixa solemnitat de la seva passió i mort. Com a rei entra a Jerusalem, com a rei és crucificat i com a rei és sepultat.

Vetlla Pasqual

Primera lectura: Gènesi 1,1-2,2

Déu veié tot el que havia fet, i era bo de debò.

El primer relat de la Bíblia és una mena d'himne a la creació, amb un fort caràcter litúrgic degut a les repeticions i a les fórmules emprades. L'obra de la creació s'articula en el marc cronològic de la setmana hebrea: el primer dia, el segon, el tercer, el quart, el cinquè, el sisè i, darrer, el setè, el dia del descans. Així doncs, el dissabte és el punt culminant d'aquesta litúrgia de la creació.

L'himne conté una breu introducció (1,1-2) que es pot considerar com el títol i el resum de tota l'obra creadora de Déu: el caos i les tenebres que precedeixen la creació contrasten amb el poder de Déu i la bellesa del món creat. Entre la introducció i la conclusió contemplem l'actuació de Déu expressada en tres modalitats: fer, separar o dividir i parlar de manera eficaç, és a dir, Déu parla i fa allò que diu.

La creació mitjançant la Paraula («Déu digué...») queda confirmada amb una observació («Déu veié tot el que havia fet, i era bo de debò»). Aquesta expressió superlativa, l'única en el text, expressa la idea de plenitud: el món creat per Déu és completament positiu.

Així doncs, aquest primer relat genèsic és una cosmogonia, és a dir, un relat sobre el naixement de l'univers. L'ésser humà ocupa certament un lloc important en l'ordre de la creació. Amb tot, no s'ha d'oblidar un detall important: és creat el mateix dia que els animals i rep, en part, la mateixa benedicció i el seu mateix aliment. És i serà sempre una criatura de Déu.

Segona lectura: Gènesi 22,1-18

Sacrifici d'Abraham, el nostre pare en la fe.

El c. 22 del llibre del Gènesi és un dels més coneguts i complexos del cicle d'Abraham, que comença a 12,1-4 amb la vocació del patriarca. Abraham ha estat des del començament un home de fe, ha cregut en la promesa de Déu. Ho demostren la seva promptitud a deixar la terra a partir de 12,1-4, la seva resposta a la promesa a 15,6, la seva acceptació de la circumcisió a 17,22-27. Tot això s'ha vist recompensat a 21,1-8 amb el naixement d'Isaac. Tot funciona bé fins que Déu li demana el sacrifici del seu fill. A partir d'aquest moment tot es complica. El nostre text no és una narració dels orígens (com les de Gn 1-11) sinó la història d'una fe turmentada.

La narració original sembla acabar al v. 13, ja que el v. 14 és l'explicació d'un nom geogràfic, els vv. 15-18 (el segon discurs de l'àngel) generalment es consideren un afegit posterior i els vv. 20-24 contenen dades genealògiques.

Déu ja va demanar a Abraham el sacrifici del passat, ara li demana el sacrifici del futur: renunciar al seu fill, l'hereu promès. Amb aquest prec, Déu el posa a prova. La llei prohibeix el sacrifici dels humans (cf. Mi 6,6-7) i, no obstant això, Déu li ho demana. Abraham respon amb un monosíl·lab en hebreu: «Aquí em teniu!». No diu res més, no posa cap objecció, no fa cap pregunta. Sense comprendre el que està passant, agafa el seu fill i es dirigeix al lloc que Déu li ha indicat. Abraham és un home de fe i sap que Déu, d'una manera o altra, al final intervindrà, tal com va intervenir en el naixement d'Isaac. Déu el posa a prova i Déu proveeix. Abraham confia plenament en el Déu que proveeix, el troba inescrutable, però digne de fe (W. Brueggemann). Aquest text il·lumina la vida de Jesús i sobretot el seu misteri pasqual. La seva mort i resurrecció són l'expressió extrema de la prova i la providència de Déu.

Tercera lectura: Èxode 14,15–15,1

Els israelites caminaren per terra eixuta enmig del mar.

Els capítols 14 i 15 formen una unitat narrativa que tanca la primera part del llibre de l'Èxode. Tot passa en un mateix lloc (el mar) i es tracta d'un únic esdeveniment (Israel, perseguit pels egipcis, aconsegueix travessar el mar dels Joncs). Per ser més exactes, Ex 14 és el relat del pas del mar i Ex 15 és la seva proclamació litúrgica en un càntic.

El nostre fragment es concentra en Ex 14. Els seus principals protagonistes són el Senyor i Moisès, mentre que Israel es limita a seguir les seves indicacions. Els esdeveniments del mar representen el desenllaç del drama de l'esclavitud. A les tenebres de l'opressió segueix la resplendor de l'alliberament. Entre opressor i oprimint ara hi ha al mig el mar, i Israel és a punt de guanyar la batalla. El relat es compon de tres escenes simètriques: davant del mar (vv. 1-14), enmig del mar (vv. 15-25) i a l'altra banda del mar (vv. 26-31). Totes segueixen una mateixa pauta: comencen amb un discurs del Senyor, segueix la narració dels fets i els protagonistes reaccionen: Moisès tranquil·litza el seu poble (v. 14), els egipcis fugen espaordits (v. 25b) i els israelites creuen en el Senyor (v. 31).

El pas del mar és descrit com una nova creació: se separen les aigües i apareix la terra eixuta, camí per als rescatats; les aigües es converteixen en murs per deixar pas a l'exèrcit del Senyor que avança implacable; les

muralles d'aigua s'ensorren sobre els egipcis i els mar els ofega. És de nit quan el Senyor comença a actuar. És de dia quan Israel es troba salvat. Amb la llum arriba la salvació. El Senyor, Déu d'Israel, dominador del mar i dels imperis, salva el seu poble oprimint manifestant així el seu amor i omnipotència.

Quarta lectura: Isaïes 54,5-14

El Senyor que t'ha reclamat t'estima amb un amor etern.

El Deutero-Isaïes (o segon Isaïes) és un profeta anònim de l'exili, a qui s'atribueixen els capítols 40–55 del llibre d'Isaïes coneguts com «el Llibre de la Consolació». Aquesta part del llibre es compon de dues grans seccions: cc. 40–48 i cc 49–55. Si la primera secció se centra en la figura de Cir com a alliberador d'Israel, la segona posa en relleu la figura del Servent del Senyor, membre del poble, designat per a la salvació d'Israel i dels confins de la terra (cf. els quatre càntics del Servent).

Després del quart càntic del Servent del Senyor (Is 52,13–53,12), el Deutero-Isaïes acaba amb dos capítols sobre la restauració i glorificació de Jerusalem (Is 54–55). El capítol 54 consta de dos poemes molt bonics: 54,1-10 (el Senyor declara el seu amor a Jerusalem) i 54,11-17 (la reconstrucció de Jerusalem), que són a la base de la lectura.

A Is 54,5-14 destaca la tradicional metàfora del matrimoni entre el Senyor i Jerusalem, que és també en els llibres d'Osees, Jeremies, Ezequiel i en altres profetes menors. El que resulta curiós en el text (cf. vv. 1-6) és que la ciutat és descrita contemporàniament com «estèril», «mare», «vídua» i «esposa» del Senyor. Aquesta caracterització tan sorprenent com contradictòria respon a un clar objectiu de l'autor, que hi vol evidenciar el tema principal del llibre. La concatenació d'imatges referides a Sió no vol oferir un retrat de la dona-ciutat o narrar pas a pas la seva història d'amor, sinó evidenciar la transformació realitzada per la mà poderosa del Senyor (cf. 54,11-12).

El tràgic passat de Jerusalem, abandonada, humiliada i sense fills, es transforma, gràcies a la intervenció del Senyor, en un futur d'esperança, consol i restauració. Aquest és el missatge del Deutero-Isaïes: naixerà una nova Jerusalem fonamentada en la instrucció del Senyor que garanteix la justícia i la prosperitat, i la seva protecció permanent que és garantia de pau.

Cinquena lectura: Isaïes 55,1-11

Veniu a mi, i us saciaré de vida. Pactaré amb vosaltres una aliança eterna.

Situat al final de l'obra del Deutero-Isaïes, Is 55,1-11 (falten els vv. 12-13 sobre la sortida de Babilònia) ofereix una síntesi dels cc. 40–54. Reprèn, en particular, Is 40,1-11, un oracle que fa de pròleg a tot el llibre del segon Isaïes i anticipa alguns dels seus temes dominants. Per exemple, l'estabilitat eterna de la paraula de Déu (55,10-11; cf. 40,6-8) que fa possible un nou èxode (55,12-13; cf. 40,3-5). Es dirigeix a «vosaltres», excepte en el v. 5, on apareix un «tu» solitari referit a Israel, rere del qual es perfila la figura de David (cf. v. 3).

El nostre text es pot dividir en dues estrofes. En la primera (vv. 1-5), el profeta anuncia la seva abundant i gratuïta mercaderia. Entre els béns de primera necessitat hi ha l'aigua, signe de l'esperit de Déu (Is 32,15; 44,3), el vi i la llet, símbol de l'aliança i de la comunió amb Déu. Però la mercaderia és també la paraula de salvació, concretada en la permanència de l'aliança davídica. En la segona (vv. 6-11), el profeta fa al poble una ferma invitació a la conversió: els convida a cercar i tornar al Senyor, a abandonar els plans i camins tortuosos per acollir els del Senyor («que estan per damunt»). La invitació conclou amb un bell cant a la fecunditat i eficàcia de la Paraula de Déu que, en definitiva, és la veritable artífex de la salvació que està per arribar.

Sisena lectura: Baruc 3,9-15.32-4,4

Avança pel camí que condueix a la claror del Senyor.

A Baruc, el secretari del profeta Jeremies, se li atribueix un llibre homòleg escrit probablement en l'època dels Macabeus (segona meitat del segle II aC) per un jueu palestí desconegut. Ambientat en el període de l'exili, l'objectiu d'aquest llibre és ajudar els jueus de la diàspora a viure la seva fe amb plenitud, sense allunyar-se del fonament i raó de la seva unitat, és a dir, la Llei (la Torà). El drama de l'exili a Babilònia és present en totes les pàgines de Baruc. Una catàstrofe que ningú no podrà esborrar de la memòria.

El llibre de Baruc es compon de dues grans seccions: la primera, escrita en prosa, conté una introducció històrica i una oració penitencial (1,1–3,8); la segona, escrita en poesia, conté un elogi de la Saviesa i una promesa d'alliberament (3,9–5,9). La nostra lectura es limita a l'elogi de la Saviesa (3,9–4,4) que el leccionari presenta en forma reduïda. L'omissió dels vv. 16-31 fa que l'accent recaigui sobre el Creador de l'univers, aquell que

tot ho sap i tot ho pot, aquell que és la font de la Saviesa, i a més, tenint en compte el context litúrgic (la Vetlla Pasqual), facilita que la mirada del lector es dirigeixi ràpidament cap a Jesús, saviesa de Déu, llum i vida de la humanitat.

La Saviesa és, per tant, prerrogativa exclusiva de Déu. Només Déu, que la posseeix i la coneix, pot concedir-la a tots els que escolten la seva paraula i obeeixen els seus manaments. En línia amb Dt 4,5-14 i Sir 24,23, a Baruc la Saviesa que Déu dóna a Israel s'identifica amb el llibre de la Torà en tant que revelació divina estretament relacionada amb la vida (4,1). Després d'aquesta sorprenent revelació, de sobte, l'autor canvia de to i dirigeix a Israel una viva exhortació. Si el poble vol abraçar la Saviesa i entrar-hi en comunió de vida (3,38), ha de caminar en la claror i resplendor de la seva llum (cf. Is 2,5), o sigui, s'ha de convertir. El macarisme final proclama que la felicitat d'Israel consisteix a conèixer la voluntat del Senyor, expressada en el llibre de la Llei. El poble elegit («nosaltres») és declarat feliç perquè coneix el que és agradable a Déu.

Setena lectura: Ezequiel 36,16-28

Abocaré sobre vosaltres aigua pura i us donaré un cor nou.

Ezequiel és, sense oblidar el Deutero-Isaïes, el gran profeta de l'exili. Deportat a Babilònia l'any 597 aC, rep la seva vocació quatre anys després (1,1-3,15) i allà exerceix el seu ministeri profètic entre els seus compatriotes durant almenys vint anys. El missatge d'Ezequiel es pot dividir en dues parts ben diferenciades: abans i després de la caiguda de Jerusalem (Ez 33). Aquest és l'esdeveniment central al voltant del qual es desenvolupa tot el llibre. Abans de la catàstrofe, la principal tasca d'Ezequiel era insistir amb vehemència que el pitjor encara havia de venir. Després de la catàstrofe del 587/586, el missatge del profeta canvia. En rebre la notícia de la destrucció de Jerusalem, Ezequiel recupera la paraula (33,21-22). Qui havia estat profeta de judici, amenaces i càstig es transforma ara en profeta d'esperança per a un poble desesperat, com es pot apreciar sobretot en els capítols 33-39 i 40-48.

El c. 36 consta de dues grans parts: vv. 1-15 (promesa de restauració) i vv. 16-38 (renovació de la vida espiritual d'Israel). A aquesta darrera pertany la nostra lectura (vv. 16-28), que al seu torn pot dividir-se en dues estrofes. En la primera (vv. 16-21), de to negatiu, les nacions menyspreen Israel com un país derrotat i Déu com a incapaç de protegir el seu poble; d'aquesta manera el seu nom queda profanat. En la segona (vv. 22-28), en canvi, brilla un missatge d'esperança. És el punt culminant de la predicació d'Ezequiel. Les expressions més significatives del passatge són:

l'«aigua pura» necessària per participar en el culte i per netejar el poble després de la seva estança en terra impura (v. 25), el «cor nou i de carn» que substituirà el vell cor de pedra i l'«esperit nou» que és l'esperit de Déu (vv. 26-27). El fragment, molt semblant a Jr 31,31-34, conclou amb una fórmula que expressa el restabliment de l'aliança entre Déu i el seu poble (v. 28). L'associació entre la purificació de l'aigua i el do de l'Esperit ha afavorit una interpretació en clau baptismal.

Lectura de l'Apòstol: Romans 6,3-11

Crist un cop ressuscitat d'entre els morts, ja no mor més.

El nostre text se situa en la part doctrinal de la carta als Romans (1,16–11,36), més exactament en la seva segona secció, en què Pau descriu la condició cristiana de l'home justificat (5,1–8,39). Després d'explicar que la vida nova en Crist genera pau i esperança, i que Crist elimina el mal provocat per Adam, l'apòstol aborda el tema baptismal en relació amb la mort i resurrecció de Crist.

Pau sent la necessitat de definir el sentit cristià del baptisme per diferenciar-lo d'altres formes de baptisme vigents en la seva època. Per això, es remunta al nucli fonamental de la fe, és a dir, al *kerygma* o la predicació de la mort i resurrecció de Crist. Si el baptisme no va precedit del do de l'Esperit, de l'evangelització i de la fe en Crist, es redueix a un ritu màgic sense conseqüències comunitàries o eclesials.

El baptisme cristià no es pot reduir a un ritu de purificació del pecat o a un itinerari autònom de conversió. És molt més que això: estableix de manera misteriosa una estreta relació personal entre la persona i Crist mort i ressuscitat, a través d'una participació real gràcies a l'acció de l'Esperit Sant. Per descriure aquesta relació nova i profunda amb la mort i resurrecció de Crist, Pau crea un vocabulari original difícil de traduir en la nostra llengua, l'element essencial del qual és la partícula «co»: segons ell, el batejat és un co-crucificat, un co-sepultat, un co-ressuscitat, un co-heret, un co-glorificat, una persona que viu amb Crist Jesús.

Evangelí: Lluç 24,1-12

¿Per què busqueu entre els morts aquell que viu?

Lluç 24, l'últim capítol de l'evangelí, a més d'oferir-nos un resum cronològic dels fets que van passar després de la sepultura de Jesús, desenvolupa un tema: l'anunci del missatge pasqual. Sense aquest missatge, no tindrien sentit ni les aparicions del ressuscitat ni la tomba buida. El

capítol es compon de quatre escenes: la tomba buida (vv. 1-12); l'aparició als deixebles d'Emaús (vv. 13-35); l'aparició als apòstols (vv. 36-49); i, per últim, l'ascensió de Jesús (vv. 50-53).

L'evangeli d'avui conté el «relat de la tomba buida» (24,1-12) que només a l'inici (vv. 1-3a) concorda amb el de Marc. A partir del v. 3b, Lluc introdueix el tema de l'absència de Jesús i en el v. 4 entren en escena, per primera vegada, «els dos homes» (Marc, en canvi, parla d'un jove; Mateu d'un àngel, i Joan de dos àngels). En els vv. 4-5 abunden les observacions psicològiques, una tendència que Lluc comparteix amb Joan.

Comença amb una breu introducció (vv. 1-3). Les dones es refereixen a Jesús com el «Senyor», títol que els primers cristians utilitzaven per parlar de la seva presència en l'Església i en el món. Segueix el missatge pasqual (vv. 4-7). «No hi és, aquí: ha ressuscitat» constitueix la dada essencial de l'anunci pasqual recollit per tots els evangelistes. No obstant això, Lluc afegeix dos elements nous. Un el col·loca abans: «¿Per què busqueu entre els morts aquell que viu?» i l'altre després: «Recordeu com us parlava...». Que els deixebles busquessin Jesús també ho diuen Marc i Mateu, però Lluc ho emfatitza mitjançant una expressió plena de significat teològic: «aquell que viu entre els morts». Al missatge pasqual seguirà l'anunci de les dones, citades pel seu nom, a tot el grup (vv. 8-12). En el món oriental el testimoni de les dones no tenia valor jurídic. S'explica així l'escepticisme dels deixebles, amb l'excepció de Pere que descobreix atònit la tomba buida.

PASQUA

Diumenge de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 10,34a.37-43

Nosaltres hem menjat i hem begut amb ell.

La trobada de Pere i Corneli constitueix el cor de Fets 10,24-48, una seqüència programàtica en el llibre. Curosament preparada per Lluç, està precedida d'una triple intervenció divina (10,1-23) i seguida d'una contestació que fa que Pere hagi de justificar-se davant de l'església de Jerusalem (11,1-18).

Corneli era un centurió romà que vivia a Cesarea Marítima, el gran port que Herodes el Gran havia fet construir cap a l'any 10 aC i que era la seu del poder romà a Palestina. Era un home piadós, temorós de Déu, que feia molta almoina entre la gent del poble i que resava contínuament. Una identitat contrastant: per una banda, soldat, romà i pagà; per altra, un comportament religiós fora de sèrie. Podria ser un model per al poble elegit (cf. el centurió de Cafarnaüm a Lc 7).

La trobada de Pere i Corneli s'articula en tres escenes: Pere i Corneli cara a cara (10,24-33), predicació de Pere (10,34-43) i irrupció de l'Esperit Sant (10,44-48). El nostre fragment es concentra en el discurs de Pere a casa de Corneli, el cinquè i últim discurs missioner de l'apòstol en el llibre dels Fets, i l'únic dirigit a un auditori pagà. De marcat to cristològic i universalista, el discurs està estructurat en quatre parts molt ben relacionades entre elles. A la tesi principal, «el Déu de tots» (vv. 34-36), segueix el cos central presentat en dos moments, «Jesús enviat a Israel» (vv. 37-39a) i el «kerigma pasqual» (vv. 39b-42) i, per últim, la conclusió «Jesús, Senyor universal» (v. 43).

Segona lectura: Colossencs 3,1-4

Cerqueu allò que és de dalt, on hi ha el Crist.

En la carta dirigida a la comunitat de Colosses, Pau vol contrarestar l'influx d'algunes idees perniciososes en relació a la persona de Crist que alguns intentaven introduir entre els cristians. La carta comença amb una exposició doctrinal (1,15-2,5), segueix un toc d'atenció enfront dels errors dels falsos profetes (2,6-23) i una exhortació pràctica (3,1-4,1). Acaba amb exhortacions, notícies i salutacions (4,2-18).

El nostre fragment recull els versets inicials (3,1-4) de la part moral sobre «la vida nova en Crist». Aquest breu passatge contraposa Jesucrist,

norma de fe i de vida per al cristià, amb la manera de pensar i viure que precedeix a la conversió. L'apòstol parteix de la persuasió que els cristians, havent mort i ressuscitat amb Crist en el baptisme, han trencat definitivament amb el món i han entrat en una dimensió escatològica (v. 1). En el v. 2 es repeteix la mateixa idea amb altres expressions (contrast entre les coses «de dalt» i les coses «de la terra»). S'insisteix en la idea de la separació del món (v. 3) i el discurs s'encamina vers la parusia: el que ara està amagat sortirà a la llum en les aparicions de Jesús (v. 4).

Evangelí: Joan 20,1-19

Havia de ressuscitar d'entre els morts.

Malgrat la seva brevetat, el capítol 20 del quart evangeli es coneix com a «llibre de la Resurrecció» perquè conté diversos episodis sobre la resurrecció, o millor dit, sobre la tomba buida (20,1-10) i les aparicions del Ressuscitat (20,11-19). Aquests episodis no tenen la continuïtat del «llibre de la Passió», ja que originàriament eren peces separades que l'evangelista va unificar sense eliminar les incongruències pròpies d'aquesta adaptació.

Si el comparem amb els sinòptics, Joan destaca molt el paper de Maria Magdalena: és l'única que va al sepulcre el matí de Pasqua per trobar el Ressuscitat i és la primera que anuncia el missatge pasqual als deixebles. En adonar-se que havien tret la pedra de l'entrada del sepulcre, corre a trobar Pere i Joan i els diu que «s'han endut el Senyor». La primera explicació del sepulcre buit no és, per tant, la resurrecció sinó el robatori del cadàver, quelcom que estava severament castigat per la llei (vv. 1-2). Així comença la nostra pàgina evangèlica. Els versets següents (vv. 3-8) interrompen el relat de l'aparició a Maria Magdalena. Un cop més l'evangelista dóna protagonisme al deixeble estimat. Encara que és el primer en arribar al sepulcre, té la deferència d'esperar Pere (cap dels apòstols) per no passar-li al davant. Però és ell, i no Pere, qui sap interpretar el significat del llençol d'amortallar i el mocador: «ho veié i cregué». No és només una visió física sinó una visió penetrant que capta el significat profund d'allò que està veient fins a arribar a la fe; una fe que abraça tota l'existència (noti's que el verb «creure» no porta complement) i que té com a principal objecte la resurrecció del Senyor (v. 8). El text acaba amb una nota del redactor (v. 9).

Diumenge 2 de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 5,12-16

Cada vegada se'ls afegien molts més que es convertien a la fe.

La primera lectura dels diumenges del temps pasqual es pren dels Fets dels Apòstols, una antologia de records exemplars que mostren com els apòstols realitzaven en l'Església el pla de Crist. En la successió dels fets concrets s'intercalen, de tant en tant, «sumaris» o visions de conjunt com el que llegim avui. Aquest sumari, el tercer del llibre, ofereix una panoràmica de la comunitat cristiana de Jerusalem, destacant-ne les principals característiques. A diferència dels dos sumaris anteriors (Fets 2,42-47 i 4,32-35), aquest no tracta de la vida interna de la comunitat sinó del seu efecte a l'exterior.

Després del drama de la mort d'Ananies i la seva esposa Safira (5,1-11), el nostre text és una mena d'oasi narratiu en què Lluç, sense aconseguir establir un ordre lògic, intenta connectar dos temes diferents: per un costat l'acció terapèutica dels apòstols i els seus efectes (vv. 12a.13.15-16) i, per l'altre, un retrat de la comunitat creient (vv. 12b.14). Tant és així que alguns autors creuen que aquest sumari és la fusió dels altres dos. Pel que fa al segon tema, cal destacar-ne alguns trets específics com l'assiduïtat al temple, l'esperit de concòrdia, la consciència de formar una comunitat ben definida i el seu creixement constant.

Segona lectura: Apocalipsi 1,9-11a.12-13.17-19

Vaig estar mort, però ara visc per sempre més.

Desconcertant i fascinant alhora, el llibre de l'Apocalipsi clou el Nou Testament. Es presenta com una «revelació» (en grec *apokalypsis*) i això indica la seva pertinença a la literatura apocalíptica que es desenvolupa a Israel a partir del període postexílic. El seu objectiu era oferir una resposta de fe enfront de situacions particularment doloroses que amenaçaven la integritat religiosa dels fidels. Característiques d'aquest tipus de literatura són: la presentació de revelacions divines mitjançant visions; la intervenció d'àngels o d'altres éssers celestials; l'ús abundant del llenguatge simbòlic; el recurs continu a temes i a expressions tradicionals. L'Apocalipsi s'autodefineix a més com a «profecia», el missatge de la qual, si s'escolta i es posa en pràctica, és font de salvació (1,3). D'aquí els seus molts contactes amb la tradició profètica de l'Antic Testament.

El llibre comença amb un pròleg (1,1-3) i un diàleg litúrgic (1,4-8) als quals segueix la primera visió (1,9-20), de la qual avui llegim un fragment. El Crist gloriós domina tota l'escena com «el primer i el darrer», «el qui viu», el qui té «les claus de la mort i del seu reialme» (vv. 17-18). Tota l'Església l'adora i el lloa, celebrant la litúrgia que és anticipació de la litúrgia celestial. El centre d'aquesta lloança és la Resurrecció, misteri central del cristianisme, que ens obre a un horitzó de llum i d'esperança. Per això, l'Apocalipsi («tot el que vegis, la situació present i la que vindrà després», v. 19) és un cant a l'esperança i a la victòria de Crist.

Evangelí: Joan 20,19-31

Vuit dies més tard, Jesús entrà.

En l'última pàgina del seu evangeli (20,19-31), Joan contempla l'aparició del Senyor als deixebles com a punt de partença de la missió apostòlica. En realitat, el text narra dues successives aparicions: l'aparició als deixebles reunits (vv. 19-22) i l'aparició a Tomàs «el Bessó» (vv. 23-29). Segueix una breu conclusió sobre la finalitat de l'evangeli (vv. 30-31). El primer episodi gira a l'entorn de la missió, mentre que el segon il·lustra el pas del dubte a la fe.

La trobada del Senyor amb els deixebles reprèn els grans temes del «sermó de la Cena» (Jn 13-17): *La vinguda de Jesús*. El text grec diu que Jesús «vingué» i es posà enmig d'ells. Jesús compleix la promesa de tornar amb els deixebles. El veieren, el sentiren parlar, el tocaren. L'Església és Jesús «amb nosaltres», «enmig nostre». *La pau*. Per tres vegades Joan posa en boca de Jesús l'expressió «Pau a vosaltres» (vv. 19.21.26), síntesi d'amor fratern, voluntat de cooperació i respecte a la justícia. *La missió*. «Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres» (v. 21). Crist ressuscitat és font, dret i norma de la missió cristiana. Els deixebles continuen en el món la missió del Mestre, perquè com ell han estat estimats pel Pare. *L'Esperit Sant*. Tot i que alguns parlen de la «Pentecosta joànica», aquí es tracta de la transmissió de l'Esperit per a una missió particular: perdonar els pecats.

Després de la mort de Jesús, als deixebles els costà molt de creure. Joan personalitza la crisi en l'apòstol Tomàs. De temperament pessimista, és sincer en la seva negació i sincer en la seva conversió. Tomàs respon amb una bonica confessió de fe: «Senyor meu i Déu meu», i de llavis de Jesús escoltem la benaurança de la fe, arrel i compendi de totes les benaurances: «Feliços els qui creuran sense haver vist» (v. 29).

Diumenge 3 de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 5,27b-32.40b-41

Nosaltres en som testimonis, i n'és també testimoni l'Esperit Sant.

La imatge de la comunitat atractiva, activa i admirada pel poble, esbossada en el tercer sumari (Fets 5,12-16), es queda enrere. A partir de 5,17 l'atmosfera canvia completament: enfuriment de les autoritats, arrest dels apòstols i procés davant del sanedrí. Però esdevé una cosa extraordinària: un àngel i un fariseu ajuden a escapar els presoners maltractats, que una altra vegada són arrestats en el temple (5,17-26).

En aquest context se situa el nostre fragment dels Fets (5,27-40), on Lluç narra el segon procés dels apòstols davant del sanedrí. Interrogats pel gran sacerdot, la resposta de Pere i els seus companys encén la ira dels presents (vv. 27-32). Afortunadament, l'escalada de violència és interrompuda per la intervenció de Gamaliel que aconsegueix, amb sàvies paraules, l'alliberament dels apòstols (vv. 33-40). Gamaliel era un mestre molt apreciat, deixeble del cèlebre Hilel. Segons Fets 22,3, Pau n'havia estat deixeble.

Les paraules de Pere i les de Gamaliel expliquen la llibertat i la valentia amb què actuen els apòstols: obeeixen un mandat de Déu. No es tracta d'una obra humana, i per això els homes no la poden aturar. El discurs de Pere ens recorda el de 2,14-41, i el de Gamaliel ens informa sobre dos moviments populars sorgits a Palestina poc abans que Jesús comencés el seu ministeri.

Segona lectura: Apocalipsi 5,11-14

L'Anyell que ha estat degollat és digne de rebre el poder.

El capítol 5 de l'Apocalipsi, del qual llegim només alguns versets, està dedicat al llibre dels set segells (cf. Sl 139,16 i Dn 10,21) que només l'Anyell degollat, però dret, pot obrir. La visió té una rica simbologia. L'Anyell degollat, sintetitzant les figures del servent del Senyor (Is 53,6-7) i de l'anyell pasqual (Ex 12,12-13), representa Crist mort i ressuscitat en la plenitud de la seva funció messiànica. El tron indica la sobirania absoluta de Déu sobre tots els éssers i la història, sobirania que ara exerceix Crist Ressuscitat. Els vint-i-quatre ancians simbolitzen Església ideal, inclosos l'Antic i el Nou Testament (12 patriarques, 12 tribus, 12 apòstols), cosa que resumeix la creació sencera (24 és múltiple de 12, el nombre del

zodiàc). Els quatre vivents són el signe personificat de l'acció múltiple de Déu projectada en les quatre direccions de l'horitzó. A la intervenció salvífica de Déu, hi respon a l'uníson la humanitat i la creació amb una lloança: «Al qui seu al tron i a l'Anyell sigui donada la lloança, l'honor, la glòria i el poder pels segles dels segles» (v. 13).

Evangelí: Joan 21,1-19

Jesús s'acostà, prengué el pa i els el donava. Igual va fer amb el peix.

El capítol 21, l'últim del quart evangelí, va ser afegit a manera d'epíleg després d'una primera conclusió (20,30-31), en una segona edició del text. Es tracta d'una meditació sobre Crist Ressuscitat que ordena i dirigeix la missió evangelitzadora de l'Església en el món. L'escena, ambientada a la vora occidental del llac de Tiberíades, es compon de dos grans quadres: una aparició en el llac (21,1-14) i un diàleg entre Jesús i Pere (21,15-19) que, de fet, continua fins al v. 23. El primer quadre, al seu torn, es desenvolupa en dos moments: la pesca miraculosa (21,1-8), signe que revela la presència de Crist Ressuscitat, i el menjar que Jesús comparteix amb els seus deixebles a la vora del llac (21,9-13). El v. 14 és una conclusió redaccional que coordina aquesta aparició amb les dues precedents.

L'escena de la pesca comença amb una introducció, on s'esmenten el lloc, els noms dels personatges (set deixebles) i l'àrdua feina a què es dedicaven: la pesca. En el v. 4 irromp un personatge nou i desconegut que els deixebles no reconeixen. Aquesta característica, típica de les aparicions, vol mostrar la diferència entre el Jesús «segons la carn», fàcilment identificable, i el Crist «segons l'Esperit», recognoscible només mitjançant la fe. Pere pren la iniciativa i tots el segueixen. Surten a pescar, encara que després de bregar tota la nit pel seu compte no aconseguen res. El desconegut insisteix perquè tirin la xarxa una altra vegada. Obeeixen per instint la seva paraula i d'una sola tirada pesquen 153 peixos grans, és a dir, una quantitat inimaginable de peixos. «Sense mi no podeu fer res», els havia dit el Senyor pocs dies abans (15,5). El primer que ho reconeix és el deixeble estimat, mentre que Pere reacciona impulsivament, com sempre. Jesús els espera a la vora del llac amb el menjar preparat. Els seus gestos recorden els de l'Última Cena.

En un diàleg entre Jesús i Pere, aquest confessa tres vegades el seu amor al Senyor com a reparació de la seva triple negació, i el Senyor li confereix la cura suprema del ramat, que continua pertanyent en exclusiva al Senyor: «Pastura els meus anyells» (v. 15), «Pastura les meves ovelles» (v. 17).

Diumenge 4 de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 13,14.43-52

Ara ens adrecem als qui no són jueus.

En la tercera part dels Fets dels Apòstols, que ocupa una mica més de la meitat del llibre (Fets 13–28), Lluc descriu l'última etapa del programa missioner esbossat per Jesús en les seves paraules de comiat als deixebles (1,8). En ella el testimoni cristià arriba fins als límits del món, representats en la ciutat de Roma. El punt de sortida és la comunitat d'Antioquia. Hi podem distingir tres moments: l'evangelització de Xipre i d'Àsia Menor per obra de Pau i Bernabé (13,1–15,35); l'evangelització de Grècia (15,36–21,14) i el camí de Pau des de Jerusalem fins a Roma (21,15–28,31).

La nostra lectura és un fragment de 13,13-52, el moment culminant del primer viatge missioner de Pau: es passa de la predicació dels jueus (vv. 13-41) als pagans (vv. 42-52). Un llarg discurs resumeix la predicació de Pau, molt semblant en les seves línies fonamentals a la catequesi apostòlica dels discursos de Pere.

A primer cop d'ull, la reacció a les seves paraules sembla favorable (v. 42), però els jueus es deixen portar per l'enveja i rebaten Pau amb insults. La resposta conjunta, de Pau i Bernabé, es basa en la cita d'Is 49,6, referida a Jesús a Lc 2,32. Pau sent també que li toca continuar la missió que havia estat confiada al servent del Senyor. Els pagans es converteixen, mentre que els jueus instiguen una persecució contra els apòstols. Amb un gest simbòlic («s'espolsaren els peus»), Pau i Bernabé condemnen els qui rebutgen la Paraula de Déu i, plens de l'Esperit Sant, marxen cap a Iconi.

Segona lectura: Apocalipsi 7,9.14b-17

L'Anyell serà el seu pastor, i els menarà vora les fonts de l'aigua de la vida.

Amb el nostre fragment es clou «la secció dels set segells» (Ap 6,1–7,17), caracteritzada per l'obertura gradual dels set segells que mantenen tancat el llibre de l'Anyell. L'escena descrita és impressionant. Una gran multitud està dempeus en senyal de victòria. Han superat la prova i ara participen de forma ininterrompuda en una litúrgia celestial. El centre de l'escena l'ocupa l'Anyell, és a dir, Crist (v. 17). Ell concentra en si mateix tot el simbolisme pastoral: és anyell i pastor, és cap i cos de l'Església. Hi destaquen també els qui van vestits de blanc (perquè així participen de la situació de Crist); són els qui vénen de la «gran tribulació». Amb aquesta expressió l'autor podria al·ludir a la persecució de Domicià, encara que

probablement es refereix a la gran tribulació que precedirà el judici final, tal com està escrit a Dn 12,1: «Hi haurà un temps de tribulació com no n'hi ha hagut cap des que existeixen les nacions». Ara bé, des d'una perspectiva escatològica, una tal tribulació abasta totes les lluites i persecucions que afligiran l'Església de tots els temps.

Evangelí: Joan 10,27-30

Jo dono la vida eterna a les meves ovelles.

Dedicat a la figura de Jesús el bon pastor (cf. 9,35), el capítol 10 del quart evangeli es pot dividir en quatre parts: un discurs al·legòric sobre el pastor i la porta (vv. 1-21), el testimoni de Jesús com a bon pastor en relació al Pare (vv. 22-31), una controvèrsia sobre Jesús, Fill de Déu (vv. 32-39) i un sumari conclusiu (vv. 40-42).

La segona part (10,22-31), a la qual pertany el nostre fragment, està ambientada en la festa de la Dedicació del temple (*Hanukhah* en hebreu). En aquesta ocasió els jueus recorden la nova consagració de l'altar i del temple profanats per l'exèrcit selèucida, entre els anys 167 i 164 aC. A la reticent pregunta dels jueus, Jesús respon indirectament, remetent al testimoni de les seves obres i afirmant que la seva vertadera identitat només pot ser coneguda per aquells que estan oberts a la fe. Així, doncs, sense esmentar en cap moment la paraula Messies, Jesús s'identifica com a tal, però no pas en el sentit que ells l'entenen, sinó com a Fill de Déu.

El v. 27 és un resum dels vv. 3-4 i 14 del precedent discurs al·legòric, aplicat als creients. S'insisteix en l'actitud de les ovelles (els fidels) en relació amb Jesús, i la disposició del pastor en favor de les ovelles. També el v. 28 reprèn la imatge del lladre que va al ramat només per robar, matar i destruir (v. 10), i del llop que fa presa de les ovelles aprofitant la descurança de l'assalariat (vv. 12-13). Qui posa la seva fe en Jesús trobarà una seguretat absoluta que cap protecció humana no és capaç d'oferir. En el v. 29 contemplem el Pare en relació amb les ovelles i amb Jesús. Elles són el regal de Déu al seu Fill. El mateix Pare les manté segures en la seva mà invencible, com Jesús. I això perquè «Jo i el Pare som u» (v. 30).

El context següent mostra com els oients compregueren que Jesús parlava de la seva divinitat, cosa que per a ells era una blasfèmia. Per això intentaren apedregar-lo (vv. 31-33).

Diumenge 5 de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 14, 21b-27

Anunciaven a la comunitat tot el que Déu havia fet junt amb ells.

La primera lectura conta la tornada del primer viatge missioner de Pau (anys 45-49 aprox.) per Xipre i les ciutats d'Àsia Menor. En lloc de prosseguir de Derbe fins a Antioquia pel camí més breu, refan en sentit invers un esgotador i perillós itinerari de centenars de quilòmetres per visitar les Esglésies recentment fundades. L'episodi té com a objectiu presentar en síntesi l'èxit de la missió entre els pagans i preparar així el capítol següent (cf. Fets 15,3.12).

Dos són els elements essencials d'aquesta síntesi. El primer és de tipus espiritual, parenètic i pastoral i està ben il·lustrat en el v. 22: es tracta d'animar, exhortar a perseverar en la fe, passar per tribulacions. Així com Crist ha hagut de patir molt per entrar a la glòria de la resurrecció, també el deixeble ha de recórrer el camí fatigós del patiment i la persecució (cf. Lc 22,28-29). El segon element, en canvi, es refereix a la designació d'un equip de responsables («ancians» o «preveres») de l'acció pastoral en cada comunitat. Aquest és l'element estructural i institucional de l'Església local. Són «ordenats» pels apòstols durant una celebració litúrgica i penitencial («amb pregàries i dejunis»), i encomanats a l'únic pastor, el Senyor, en qui han cregut.

El recorregut missioner acaba igual que ha començat, és a dir, en un clima comunitari. Pau i Bernabé resumeixen la seva experiència amb la dada més significativa: Déu ha obert als pagans la porta de la fe (v. 27).

Segona lectura: Apocalipsi 21,1-5a

Déu ens eixugarà dels ulls totes les llàgrimes.

La selecció antològica de l'Apocalipsi salta directament a l'última visió, en la qual després d'una fugissera menció a la renovació de l'univers («un cel nou i una terra nova»), Joan centra la seva atenció en la nova Jerusalem, clímax de la història de la salvació. Ciutat i esposa alhora, s'hi compleixen totes les promeses que Déu va fer al seu poble tant en l'antiga com en la nova revelació. Plena de resplendor celestial, és imatge del regne etern de Déu i dels seus escollits, és la presència («tabernacle») de Déu enmig del seu poble.

Vençuda la mort, eliminats els sofriments i les llàgrimes, neutralitzades les forces hostils i negatives, inicia una vida nova en Crist: «Jo faré que tot sigui nou» (v. 5a). Som davant d'una nova creació, en la qual tot torna a la seva situació original, tot torna a ser vida i comunió joiosa amb Déu.

Evangeli: Joan 13,31-33a.34-35

Us dono un manament nou: que us estimeu els uns als altres.

Els capítols 13–17 del quart evangeli, coneguts con el «sermó de la Cena» o «el llibre dels comiats», són el testament espiritual que Jesús deixà als seus abans de tornar al Pare. Després del lavatori de peus (13,1-20) i de la traïció de Judes (13,21-30), comença el primer discurs de comiat de Jesús (13,31–14,31), del qual avui llegim les primeres línies. Tres són els temes tractats en el nostre breu fragment: la glorificació de Déu en Crist (vv. 31-32), l'anunci de l'absència temporal de Jesús (v. 33) i el manament nou de l'amor (vv. 34-35).

En el moment fosc de la traïció de Judes comença «l'ara decisiu» de la redempció, comença el misteri pasqual (passió, mort i resurrecció). Jesús el contempla des de la perspectiva suprema de la glorificació. Es tracta d'una glorificació mútua: Jesús manifesta la glòria del Pare i el Pare manifesta la glòria de Jesús (vv. 31-32).

Diverses vegades Jesús anuncia la seva partença (cf. 7,33-34; 8,20-21). Aquí és l'única vegada en l'evangeli que el Mestre anomena «fillets» els deixebles. L'expressió, en canvi, és molt freqüent en la primera carta de Joan. La indicació «és per poc temps» és més aviat vaga i crea un clima d'expectació anguniosa (v. 33). Serà el tema principal dels dos discursos següents.

El llegat o mandat que Jesús deixa als seus és «nou». ¿En què consisteix la seva novetat? És nou, no perquè és recent, sinó perquè constitueix l'únic i radical compromís de la nova aliança instaurada per Jesús (cf. Jr 31,31-34). És un amor recíproc («els uns als altres»), per la qual cosa ningú no és superior a l'altre i tothom necessita l'amor de l'altre. És nou perquè es fonamenta en l'amor de Jesús («com jo us he estimat»), que ens dóna exemple de com s'ha d'estimar, i al mateix temps ens dóna la força per fer-ho. Només qui és estimat i se sent estimat és, al seu torn, capaç d'estimar. L'amor serà el carnet d'identitat dels cristians (Fets 4,32) perquè és signe concret d'una força misteriosa inaccessible a l'ésser humà: la força de l'amor de Déu que es revela en el seu Fill (v. 35).

Diumenge 6 de Pasqua

Primera lectura: Fets dels Apòstols 15,1-2.22-29

L'Esperit Sant i nosaltres hem cregut que no us havíem d'imposar cap altra càrrega que aquestes indispensables.

El capítol 15 dels Fets dels Apòstols narra un dels episodis més importants en el conjunt del llibre: el concili de Jerusalem. La lectura litúrgica es limita a l'inici (vv. 1-2) i a la seva conclusió (vv. 22-29). La gran obra d'evangelització, descrita en els dos capítols anteriors, era a punt de naufragar a causa d'alguns jueus convertits que volien imposar als pagans la llei de Moisès (circumcisió inclosa). Aquesta delicada qüestió aixecà una tempesta en el si de l'Església creant fractures i polèmiques.

En el primer concili ecumènic es delinearen bàsicament tres postures: la de Pau, de caràcter obert i «progressista»; la de Pere, no tan definida; i la de Jaume, bisbe de Jerusalem, defensor d'una solució conciliadora. Després d'estudiar i discutir sobre la qüestió, es redactà un decret («una carta apostòlica») que va ser entregat oficialment a Antioquia. El document reflecteix la postura de Jaume, ja que esmenta les quatre normes citades en el seu discurs (5,20: abstenir-se de la idolatria, de matrimonis il·legals, de menjar animals estrangulats i de menjar sang). Són normes de pura ritual que faciliten la comunió de taula entre cristians d'origen jueu i pagà. Lluc subratlla que la decisió és també obra de l'Esperit Sant (v. 28).

En definitiva, una lliçó de pastoral per a l'Església: per un costat ha de conservar intacte el dipòsit de la fe i, per l'altre, s'ha d'adaptar a les noves circumstàncies i a la realitat dels seus membres.

Segona lectura: Apocalipsi 21,10-14.22-23

M'ensenyà la ciutat santa, que baixava del cel.

La lectura de l'Apocalipsi es redueix a un extracte de la visió final sobre «la Jerusalem del cel» (Ap 21,6-27), tema ja apuntat diumenge passat i que avui assoleix el seu màxim desenvolupament. La descripció de la ciutat s'articula en set punts: rapte extàtic del vident a manera d'introducció (vv. 9-10a), presentació de la ciutat celestial en conjunt (vv. 10b-14), les seves formes i mides (vv. 15-17), materials de construcció (vv. 18-21), la presència divina (vv. 22-23), fita de salvació per a les nacions (vv. 24-26), condició d'entrada: estar inscrit en el llibre de la vida (v. 27).

La ciutat, descrita en tots els detalls, recorda la secció final del llibre d'Ezequiel (Ez 40-48), pare de l'apocalíptica. La nova Jerusalem resplen-

deix com la ciutat més lluminosa de l'univers. La seva estructura comprèn simbòlicament dotze portes, és a dir, l'antic Israel fidel; dotze àngels la custodien (cf. Is 62,6). El mur té dotze fonaments que són els dotze apòstols de l'Anyell (cf. Ef 2,19-20). En aquesta Jerusalem del futur i de l'esperança ja no cal el temple, lloc de la presència de Déu, perquè Déu mateix és el nostre temple en una comunió plena entre Salvador i criatura salvada (v. 22). Tota ella és llum, com en la profecia messiànica d'Isaïes 60. I la llum va unida a la glòria divina com a símbol de la divinitat present i transcendent (v. 23).

Evangelí: Joan 14,23-29

L'Esperit Sant us farà recordar tot el que jo us he dit.

Sempre en el context de Jn 13-17, avui llegim la conclusió del primer discurs de comiat iniciat a 14,1-14. Convé distingir tres seccions: reflexió sobre l'amor (vv. 23-24), el segon anunci del Paràclit (vv. 25-26) i la síntesi del discurs (vv. 27-29).

Una interrupció de Judes Tadeu (v. 22) introdueix la recapitulació successiva: Jesús reafirma el fet i la condició de la divina presència que acompanyarà sempre els deixebles després de la seva partença, a la vegada que en concreta el significat. Aquest és l'amor: estimar és donar-se completament a l'altre. I la condició és que el creient estimi Crist, i que realitzi el seu amor en el compliment de les seves paraules, o sigui dels seus manaments (vv. 23-24).

El segon anunci del Paràclit presenta l'Esperit com a «mestre», la funció del qual és la de continuar l'ensenyament de Jesús en el sentit de fer-lo recordar i comprendre. És l'únic text en què el Paràclit és identificat amb l'Esperit Sant. L'envia el Pare, encara que «en nom de Jesús» (vv. 25-26). Jesús s'acomiada deixant als seus el do de la pau (v. 27). En l'ambient jueu la pau no es refereix només a la fi de la guerra, sinó als béns messiànics. La pau de Jesús és distinta de la pau del món. És un do de Déu que allunya tota pertorbació. Ni tan sols la seva partença ha d'inquietar els qui creuen en ell. La promesa del retorn del v. 28 remet a 14,3.18. L'amor dels deixebles per Jesús ha de superar les expectatives egoistes d'un regne mundà. El retorn de Jesús al Pare té el fonament últim en la voluntat i la missió rebuda del Pare. La predicció del v. 29 vol superar l'escàndol de la creu.

Ascensió del Senyor

Primera lectura: Fets del Apòstols 1,1-11

S'enlairà davant d'ells.

Avui llegim el pròleg del llibre dels Fets dels Apòstols, que alguns fan acabar a 1,8 i altres a 1,11 (així el leccionari), o fins i tot n'hi ha que l'allarguen fins a 1,14. Sigui com sigui, el fet és que el pròleg enllaça amb el final de l'evangeli de Lluc (Lc 24,45-53). La seva finalitat és presentar el grup dels dotze apòstols com a dipositari legítim de la doctrina i la missió de Jesús. Des del començament Lluc presenta l'Esperit com el gran protagonista del llibre (1,2.5.8) i traça el programa de la missió cristiana.

L'episodi es compon de les següents parts: una dedicació (vv. 1-2), una cristofania (v. 3), unida a l'escena de comiat (vv. 4-8) i una elevació al cel (vv. 9-11). Segons les convencions literàries greco-romanes, després del «jo» de l'autor s'esmenta la persona a qui va dedicat el llibre (Teòfil, personatge real o imaginari, cf. Lc 1,4) i es fa un compendi de l'obra precedent. La presentació del Ressuscitat és succinta: ha passat per moltes proves, s'ha fet visible durant quaranta dies i ha ensenyat el Regne de Déu (s'ometen els miracles). L'escena de comiat descriu amb pocs trets un àpat en què el Mestre dialoga per darrera vegada amb els seus. Lluc és l'únic que conta l'ascensió de Jesús al cel, situant-la en presència de testimonis. L'ascensió respon la pregunta sobre l'absència del Senyor i la incertesa del seu retorn. La successió dels vv. 4-8 i 9-11 mostra que aquesta absència no és abandó i que la instauració de la missió es posa en l'horitzó de la seva vinguda al final dels temps.

Segona lectura: Efesis 1,17-23

El féu seure a la seva dreta dalt el cel.

Després de l'himne de lloança inicial (Ef 1,3-14), segueix una pregària de l'apòstol perquè el Senyor concedeixi als destinataris de la carta una comprensió més profunda del «misteri» (Ef 1,15-23).

Pau dona gràcies per la fe i l'amor que regnen entre els cristians d'Efes (sense anomenar-los explícitament) i els recorda en les seves pregàries. En els vv. 17-19 es concreta el contingut de la pregària. Aquesta va adreçada al «Pare gloriós», expressió que es refereix no només a la glòria de Déu sinó al fet que la glòria té el seu origen en Déu. En concret li demana «una comprensió profunda i de la seva revelació perquè compregueu de veritat qui és ell» i que «il·lumini la mirada interior del vostre cor», dons destinats a un sol objectiu: conèixer més profundament Déu.

Els vv. 20-23 descriuen la sobirania universal de Crist que exerceix, en primer lloc, sobre les potències angèliques («per damunt de tots els governants i dels qui tenen autoritat, poder, o senyoria») i en segon lloc, com a cap de l'Església, a la qual es confereix una dimensió còsmica. Per això, l'Església és definida com a «plenitud» de Crist, perquè ella és l'àmbit on es manifesta la seva sobirania.

Evangelí: Lluc 24,46-53

Mentre els beneïa, era emportat amunt cap al cel.

Lluc és l'autor del Nou Testament que dona un relleu més gran a l'escena de l'Ascensió. Amb ella clou l'evangelí i amb ella introdueix els Fets dels Apòstols. Paral·lel a la «glorificació» en el quart evangelí, el terme «ascensió» designa, en el vocabulari llucà, el destí últim de Crist i de tot cristià. L'Ascensió del Senyor és el vèrtex cap on s'orienta tota l'obra de Lluc, com demostra la lectura d'avui, que constitueix la darrera pàgina de l'evangelí. La mort de Jesús no és un salt en el buit, és un trànsit, un passatge cap a la glòria. Perquè els deixebles entenguessin que havia acabat la seva acció visible a la terra, un dia Jesús «s'allunyà d'ells portant amunt cap al cel». D'aquesta manera entengueren, sentiren i «veieren» que Jesús és en la glòria de Déu.

La nostra lectura no és sinó una part del relat de l'aparició de Jesús Resuscitat a la comunitat apostòlica, reunida en una casa de Jerusalem, tal vegada el Cenacle (24,36-53). Mentre els deixebles d'Emaús explicaven als altres què els havia passat, Jesús es presentà enmig d'ells. Els dissipà tots els dubtes, els confirmà en la pau i infongué alegria en els seus cors (vv. 36-43). Però, sobretot, els infongué el carisma de comprendre en plenitud les escriptures (vv. 44-45). Els confià la missió universal i concretà els seus elements constitutius: la predicació de la mort i resurrecció de Jesús anunciada per les Escriures, la invitació a la conversió en vistes al perdó dels pecats, l'obertura missionera cap a totes les nacions començant des de Jerusalem. Els constituí testimonis i els advertí que comptessin sempre amb la força i el suport de l'Esperit Sant (vv. 46-49).

Acabada la darrera instrucció als deixebles, Jesús s'acomiada. En el camí de Betània, dalt de la muntanya de les Oliveres, els beneeix amb un gest sacerdotal i se n'allunya en direcció al cel (vv. 50-51). L'alegria i l'actitud de pregària són indicadors de la fe dels apòstols. Saben que el Senyor és viu, més que mai, enmig d'ells (vv. 52-53).

Diumenge de Pentecosta

Primera lectura: Fets dels Apòstols 2,1-11

Tots quedaren plens de l'Esperit Sant i començaren a parlar.

El capítol 1 dels Fets dels Apòstols realitza la transició entre el temps de Jesús i el temps de l'Església. Les aparicions del ressuscitat han acabat amb l'Ascensió (1,9-11). A Jerusalem s'ha reunit, al voltant dels onze apòstols, un primer nucli comunitari (1,12-14). Després s'ha completat el grup dels Dotze amb l'elecció de Maties, que ha reparat l'escletxa que s'havia obert en el col·legi apostòlic després de la mort de Judes (1,15-26). Tot està preparat per a la vinguda de l'Esperit Sant que Jesús havia promès als seus deixebles.

El relat es compon de dues escenes: el descens de l'Esperit Sant (2,1-4) i la constatació del miracle de les llengües (2,5-13). D'una escena a l'altra es passa de l'espai interior (la casa) a l'exterior (la ciutat), del grup dels deixebles a una multitud cosmopolita. La primera escena ha estat la preferida dels pintors, mentre que Lluc ha desenvolupat molt més la segona donant la paraula als presents i descrivint-ne les reaccions finals. El pes del relat no recau tant en el fet sobrenatural, descrit amb sobrietat i concisió, com en la sorpresa dels jueus de Jerusalem.

Deixant a part el problema dels «diversos llenguatges» (v. 4), que es pot entendre com glossolàlia o xenoglòssia, Pentecosta invita a discernir la unitat d'una mateixa paraula en la irreductible pluralitat de les llengües. I és que l'Esperit de Pentecosta funda l'Església com una comunitat diferent en la qual la comunicació universal és un do.

Segona lectura: 1 Corintis 12,3b-7.12-13

Tots nosaltres hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos.

Els capítols 12–14 de la primera carta als cristians de Corint estan dedicats als carismes o dons de l'Esperit (cf. Rm 12,6). La nostra lectura recull alguns versets del c. 12 sobre l'ús dels carismes. Com és el seu costum, Pau comença amb una afirmació clara i decidida, que després va precisant amb ulteriors observacions. Aquesta afirmació es refereix al discerniment dels vertaders i dels falsos carismes. El criteri fonamental és la fe i l'adhesió a Jesucrist (v. 3b). En els vv. 4-11 l'apòstol evoca la procedència divina dels dons espirituals i la seva funció en l'edificació de la comunitat. Enumera successivament una llista de nou carismes, la més extensa de

les que hi ha a les seves cartes (cf. 1Co 12,28-30: vuit; 14,26: cinc; Rm 12,6-8: set; Ef 4,11: cinc).

A partir del v. 12 fins al v. 31 Pau fa servir la imatge del cos i dels seus membres, molt difosa en el món greco-romà, per il·lustrar la naturalesa de l'Església. L'Església és vista com un cos animat per un únic esperit vital i dotat de molts membres amb les seves específiques funcions necessàries per a la vitalitat i benestar de tot organisme. L'esperit vital és l'Esperit Sant que tots els cristians reben en el Baptisme, font que calma la seva set (vv. 12-13).

Evangelí: Joan 20,19-23

Com el Pare m'ha enviat a mi, jo us envio a vosaltres. Rebeu l'Esperit Sant.

El capítol 20 del quart evangeli, per alguns anomenat el «llibre de la Resurrecció», conté diversos episodis sobre la tomba buida (20,1-10) i les aparicions del Ressuscitat (20,11-29). Després de l'aparició a Maria Magdalena, que té el privilegi de trobar-se a soles amb el Senyor (20,10-18), Joan narra les aparicions als deixebles (20,19-29), de les quals avui llegim el primer fragment.

La nostra pàgina evangèlica (20,19-23) resumeix l'aparició del Ressuscitat enmig de la reunió dels seus deixebles la tarda de Pasqua. En aquesta ocasió Jesús compleix les tres promeses que havia fet tres dies abans en el «sermó de la Cena»: que molt aviat el tornarien a veure, que els infondria la seva pau i la seva alegria i, sobretot, la seguretat (reafirmada cinc vegades) que rebrien l'Esperit Sant.

Jesús comunica l'Esperit Sant als deixebles amb paraules: «Rebeu l'Esperit Sant» i alhora amb un gest simbòlic: «alenà damunt d'ells» (v. 22). Aquest signe evoca la creació de l'ésser humà tal com la representa Gn 2,7: «I el Senyor-Déu... li bufà a la cara per fer-li entrar un alè de vida, i es convertí en un ésser animat». Mitjançant l'alè de l'Esperit el cristià es converteix en una nova creació, en un ésser nou. Immediatament abans (v. 20) Jesús ha mostrat les seves ferides, afirmant que ell és el mateix que morí a la creu. Insisteix en la ferida del costat de la qual rajà sang i aigua, també signe de l'Esperit (cf. 19,31-37 i 7,37-39).

L'Esperit que reben els deixebles de Crist és la força de la seva missió, la mateixa missió que Crist rebé del Pare (v. 21) i el primer objectiu de la qual és «prendre damunt seu el pecat del món» (1,29). D'aquí el darrer encàrrec: «A tots aquells a qui perdonareu els pecats, els quedaran perdonats, però mentre no els perdoneu, quedaran sense perdó» (v. 23).